

det ærede Mindretal, har stillet sig i nærværende Sag, ingenlunde det, hvorfra Sagen er seet paa Bornholm af de interesserede Parter. Det høie Thing veed, at det ikke er lykkes Regjeringen at tilvejebringe en fuldstændig Enighed imellem Hartkornseierne og Ikkhartkornseierne paa Bornholm, idet ikke i alle Sogne en foreløbig Overenskomst har kunnet tilvejebringes. Men paa hvilket Standpunkt staae nu de Mænd paa Bornholm, som ikke have villet give Haanden til en saadan Overenskomst? Er det Huusmændene, der have ført Klage, er det dem, der have formeent, at Regjeringens Lovudkast paa nogen Maade vilde gaae dem for nær? Ingenlunde. Overenskomsten er i tre Sager ikke bragt tilveie, fordi Hartkornseierne i dem have formeent, at de vare i fuldkommen god og tryk Besiddelse af de Anparter af Udmærksjorderne, som ved speciel Udfikstning vare bleve henlagte til dem, og at den Omstændighed, at der for et enkelt Sogns Bedkommende var gaaet Højesteretsdom, ikke kunde afficere deres Ret, da Forholdene i det Sogn, som Højesteretsdommen angik, vare ganske anderledes, idet der ikke i dette var foregaaet nogen speciel Udfikstning. Saaledes have de Mænds Betragtning været, som ikke have villet indlade sig paa nogen Overenskomst, og det er ikke ubekjendt for det høie Landsting, at der til Rigsdagen er indkommen en Protest fra enkelte Hartkornseiere paa Bornholm, der ganske stille sig paa det samme Standpunkt. De formene, at der ved den specielle Udfikstning er tillagt dem en Eieomsret, som Regjeringen ikke kan tillade sig at gribe ind i, hvilket formeentlig heller ikke Rigsdagen skulde have i sin Magt. Det høie Thing vil have seet, hvad Udvalgets Fleertal, og jeg tør vistnok sige hele Udvalget, har formeent om denne Side af Sagen. Jeg troer at kunne sige, at vi i Udvalget ere fuldkommen enige om, at det er en total Viltsfarelse, hvorpaa den nævnte Indsigelse er bygget, at den Omstændighed, at der ikke var foregaaet speciel Udfikstning i Naer Sogn, ikke for Højesteret har kunnet været det afgjørende Moment, og at, dersom der reiste sig Processer for de Sognes Bedkommende, hvor den specielle Udfikstning er foregaaet, Huusmændene i disse da

ligeledes vilde sætte deres Ret igjennem til trods for den specielle Udfikstning. Det er derfor, som det høie Thing vil have bemærket, heller ikke paa dette Standpunkt, at den ærede Ordfører for Mindretallet har stillet sig. Han mener, at den Maade, hvorpaa Lovudkastet vil afgjøre Sagen, nemlig ved at henlægge Sognenes hele Udmærksjord til Kommunejord, vil gaae Huusmændene for nær. Han har for det høie Thing fremsillet, hvorledes Tilstanden efter hans Formening til Dato har været, hvorledes Huusmændene ikke blot have havt Ret til at benytte Høgsletten, men ogsaa have kunnet græsse 1 å 2 Køer paa Udmærkerne. Saaledes ere Forholdene i Dieblirket slet ikke; det høie Thing maa ikke glemme, at i intet af Sognene er dette nu Tilfældet. I alle Sogne er der nu foregaaet speciel Udfikstning, som har henlagt til Gaardmændene hele Udmærken i bestemte Anparter til hver, saa at Huusmændene nu allerede i flere Aar aldeles ingen Nytte have havt af den, men aldeles ere berøvede den Brugsret, som de tidligere have været i Besiddelse af. Netop derfor troer jeg, at Lovudkastet vil komme som en Velgjerning, idet det atter vil gjengive Huusmændene, hvad de ved den specielle Udfikstning have mistet. Særligt troer jeg dog at burde gjøre den Bemærkning ved den ærede Talers Skildring af de tidligere faktiske Forhold, at det har været et overordentlig sjældent Tilfælde, at en Huusmand paa Bornholm har holdt Køer; nogle have holdt een Ko, men at en Huusmand har holdt to Køer, som fik Græs paa Udmærkerne, det Tilfælde har vist aldrig eksisteret. I alle de Andragender, som fra 1842 til 1851 have, jeg kan gjerne sige, bestormet den daværende Administration, have Huusmændene i det allerhøjeste udtalt, at de foruden Høgrivningen kunde have Græsning til 1 å 2 Aar paa Udmærkerne. Ganske vist, Huusmændene have haft en Brugs- og Benyttelsesret over disse Jorder, men i Dieblirket have de den ikke. Der har nu, saavidt mig bekjendt, under de Forhandlinger, der have været førte under Regjeringens Auspicier med de Delegerede fra Hartkornseiernes og Huusmændenes Side, ikke været reist den mindste Indsigelse imod den Side af Sagen, at Jorderne for Fremtiden